

2018 – MAREA UNIRE și TRIBUNISMUL (IX):

Românul simplu e mult mai solid decât clasa ciocoiască

- Justiția criminală model- filozofia populară stă în proverbele sale!

În cultură, ca în natură, imiți pe cel vecin!
Știți ... ce rău vă vine din acea nepăsare?
românul ca pruncul sărac lăpădat în mijlocul căii!

Lipsesc bărbați solizi în toate ramurile!

voi nu știți
nimic din cele
ce ar trebui
să știți, ...,
ca să puteți
și voi fi ca
oameni fericiți,
înțelepți, cu
putere și
avuție...

Timotei Cipariu
(1805, Pânade
-1887, Blaj)

“părintele
filologiei
române”

Politica era
croită toată nu
cum să ajungă și
românul la viață
cu drepturi ca
ungurii, sașii, ci
chiar cum să nu
ajungă ...

București

românul fără școală,
fără învățatură
politică, fără foi
scrise în interesul lui

Perspectiva
farmecă ... pe
cînd, contemplant
de aproape și în
detaliu, cad în ochi
numai defectele ...

Românul simplu
e mult mai solid
decât clasa
ciocoiască, care
s-a slavonizat,
s-a grecit, s-a
muscălit și ... a
ajuns a se franciza
cu ideile, cu limba
și moravurile ...

Filozofia populară stă în proverbele sale
Nimic nu este mai de disprețuit decât un ignorant!

Românul simplu e mult mai solid decât clasa ciocoiască - Justiția criminală model- filozofia populară stă în proverbele sale!

Ion Codru Drăgușanu constata critic (epistola XIII - București, martie 1840), prezentând realist societatea românească: «Pentru instrucțiunea populară se înființează multe școli după metoda împrumutată, lancasteriană, spre a împrăști lumina în bordeie și e un *ce* consolator a vedea în fiecare sătuț clădirea școlii construită după un șablon estetic, cu frontonul așezat pe patru coloane, ca un templu grec antic. E însă numai pentru ochi, pe dinafară, iar înăuntru, doamne ferește, căci nu sunt învățători, ci acum se formează, foarte cu greu(...) Lipsesc bărbați solizi în toate ramurile și așa lumea se zvîrcolește în cerc vițios pînă va da dumnezeu mîntuire cu încetul». Lucrarea “*Peregrinul transilvan*” a fost scrisă în limbajul latinist al epocii - cultivat de Timotei Cipariu – lucrarea fiind prea puțin cunoscută, în epocă.

Să nu neglijăm poziția față de educație a eruditului pașoptist, Timotei Cipariu, pionier al ziaristicii românești – ce a înființat primul ziar cu litere latine (1847): “*Organul Luminărei*”, iar în 1848 - “*Învățătorul poporului*”. El scria adresându-se cititorilor din sate: «Românul singur din toate neamurile Ardealului, să nu zic al Europei, e fără școală, fără învățatură politică, fără foi scrise în interesul lui. E lipsit de acelea ajutoare, numai el nu știe calea oabla și dreaptă ce-l poate duce la îmbunătățirea soartei lui. El nu știe ce sunt acele ce fac fericite pe celelalte popoare ale Europei. El e ca un călător în țară străină care nu știe drumul și nu-și află om care să-i arate

calea. Ca pruncul sărac lăpădat în mijlocul căii, care de toți se roagă și de puțini este auzit». În lucrarea *“Istoria Blajului”* (apărută postum, în 2001) Ștefan Manciulea a prezentat atât pe episcopul Ioan Inocențiu Klein – întemeietorul orașului Blaj – dar și situația analfabetismului existent în rândul populației românești, comparată de Timotei Cipariu, cu situația ungarilor și a sașilor: **«Știți voi, românilor, ce rău vă vine din acea nepăsare?** Prima e aceea că voi nu știți nimic din cele ce ar trebui să știți, ca să știți, ca să puteți și voi fi ca oameni fericiți, înțelepți, cu putere și avuție. Feciorii voștri, neurmând acele școli românești, ci ce e de folos ungarului, sasului. Apoi dacă învață, se lipsesc de unguri și de sași, deși nu din inimă, însă tot se lipsesc. Ei să tem a ajuta pe români cu îndrăzneală, ca să nu mânia pe unguri, sași. Ei, apoi, își cresc copii așa încât, în urmă, nici românește nu știu vorbi. Asta e rău, rău, de o mie de ori e rău (...) De aci politica română încă n-a fost pe calea dreptății politice erau crescuți fără simțiri, fără căldură către națiunea sa. Ceilalți nu se pricepeau din aste lucruri ca bâta. Politica era croită toată nu cum să ajungă și românul la viață cu drepturi ca ungurii, sașii, ci chiar cum să nu ajungă. Așa românul se afla și se află în starea călătorului între străini, a căror limbă nu o înțelege, care să sfătuie chiar înaintea ochilor lui cum să-l joace, și nu înțelege nimic din vorbele lor.» Ion Codru Drăgușanu a fost discipol al **“părintelui filologiei române”**, fiind influențat de Școala Ardeleană și adept al latinismului și al ortografiei etimologice.

Scriitorul Mihai Zamfir îl prezintă pe Ion Codru Drăgușanu ca pe un tânăr plin de luciditate și cinism care, timp de peste zece ani de călătorie (începând cu 1835), cunoaște întreaga Europă (din Franța până în Rusia) abandonând situația umilă - de argat prost plătit - și servind ca interpret, protejat de stăpâni mai mult sau mai puțin înțelegători, cunoscând viața boemă a capitalelor europene „pe banii altora și cu o naturalețe absolută”. Remarcând progresele tehnice europene (epist. XI,1839) I. C. Drăgușanu spera că și «boierii noștri nu vor rămânea înapoi, mai ales dacă se vor strădui a-și câștiga cultura științifică care le lipsește cu totul și cu care mulți maghiari sunt dotați (...)

În cultură, ca în natură, imitezi pe vecin mai curînd decît pe cel îndepărtat și ții pas mai ușor cu cel ce merge încet decît cu cel ce fuge». Analizând organizarea administrativă din principatele române, Ion „din Drăguș” consemna: «Justiția criminală (...) e totuși europeană, modernă, nu recunoaște tortura, nici confiscarea bunurilor, apoi nici starea de asediu. (...) Dacă în toată Europa, și chiar la noi în Transilvania, oameni liberi scot sarea din ocne, oare nu e destul de uman a atribui această treabă criminalilor, drept pedeapsă, în loc de a-i spînzura? Poate că cu aceasta se vatămă numai simțul salinarilor de bună voie. Legile criminale sunt, din altele, uniforme pentru toți, nu ca la noi, în Transilvania, unde omorul unui nemeș costă două sute florini, al unui libertin patruzeci florini și al unui iobag douăzeci florini! De aceea, nici se aude proasta zicătoare, la toată întâmplarea, ca la noi: „Te omor, f, și te plătesc cu bani!”. Oricum justiția criminală ar putea fi model Transilvaniei; apoi nici nu se comit atîtea crime și hoțiile, oarecînd faimoase, s-au stîrpit cu totul. Și poliția e de laudă în România. În toate comunele se ține pază de noapte prin locuitori și, pentru furtul sau dauna urmată prin putere în sînul comunei noaptea, aceasta e răspunzătoare solidar. E, firește, o măsură făcută în favoarea boierilor și arendașilor, însă, în genere, bună și demnă de imitat pretutindeni. (...) Viața comunală e departe de a fi dezvoltată, dar cîteva

instituțiuni țintează de a o dezvolta, ceea ce cu timpul, se va și înfăptui, căci românul simplu e mult mai solid decât clasa ciocoiască, care, rînd pe rînd, s-a slavonizat, s-a grecit, s-a muscălit și acum a ajuns a se franciza cu ideile, cu limba și cu moravurile. Sătenii, străini așa numitei culturi, țin una și bună: nu se iau după toată umbra. Comunitățile sunt coloniale, bisericesti, școlare și politice. De remarcat e că o comună politică n-are un anumit jude, ca la noi, ci un consiliu comunal, compus din proprietarul moșiei sau arendașul lui, din parohul local și din mai mulți aleși ai poporului, apoi dintr-un logofăt sau notar sătesc. (...) Am înșirat ... și bune și rele, și așa mai avea, dară ajungă. Sunt muguri să fructifice, sunt și plăgi încă nevindecate din morbul de moarte al gintei noastre, spre a căror vindecare nu ajung zece ani, de cînd sunt lucrurile ceva mai stabile și m-aș bucura să le văd cicatrizate în cincizeci de ani. Ajute dumnezeu!».

Ion C. Drăgușanu a notat în cele 35 de epistole impresii dar și sfaturi. Întâmplările prin care trece - vizitând Europa – i-au adus în memorie toate vechile zicători românești: “până nu dai cu capul de pragul de sus, nu-l vezi pe cel de jos” (prezentat și sub forma “Cine suie la munte, să nu uite că și coborișul are greutatea sa și poate aluneca să cadă”); “Pînă vei fi ferice mulți amici vei număra. În timpuri de revers însă vei fi singur”. La Paris descoperă vorba germană “Wo die Noth am Höchsten, Da ist Gott am nächsten” (Unde-i necazul mai mare, Acolo-i și Dumnezeu mai aproape), cultura populară germană inspirându-l și în iunie 1842 (la Nizza în Provența): “**Nimic nu este mai de disprețuit decât un ignorant, care socotește de bun augur doar ce face el însuși**”. Din epistola a XXVI (Neapole-1842) reproducem începutul: «**Filozofia populară stă în proverbele sale, pururea bine nimerite și cuprinzătoare de adevăr indiscutabil**. La pomul lăudat să nu te duci cu sacul mare. De multe ori avui ocaziune să mă conving că în ce pusei mai multă speranță, de acolo întâmpinai mai multă decepțiune, și așa-mi făcui regula ca nicicînd să-mi încordez imaginațiunea peste oarecare grad, spre a putea privi realitatea în față cu putincioasă indiferență. Perspectiva farmecă, lucrul de departe se vede mult mai perfect și mai trandafiriu, pe cînd, contemplat de aproape și în detaliu, cad în ochi numai defectele; **poezia imaginațiunii devine proză trivială în realitate**».

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2018-marea-unire-si-tribunismul-ix-132979.html>

The screenshot shows the Tribuna.ro website interface. At the top, there is a search bar and navigation icons. The main header features the Tribuna logo with the tagline "Dintotdeauna pentru totdeauna!". Below the header is a red navigation menu with categories: Eveniment, Actualitate, Stiri de pe strada mea, Sport, Cultura, Sanatate, Timp liber, Tribuna femeilor, and Descopera lumea. The article title "2018-MAREA UNIRE și Tribunismul (IX)" is displayed prominently. Below the title, there are social media sharing buttons for Facebook (2 shares), Twitter (0 tweets), and another share button (2 shares). At the bottom, there is a date and time stamp "25.02.2018 23:40", a view count "130 vizualizari", and a comment count "0 comentarii".